

Izjava, izvešeni ponedeljek, vsak dan zjutraj. **Asiškiga št. 20, 1. nadstropje.** Dopisi naj se pošljejo na prejeto, rokopolje se ne vrne. Anton Gerbec. — Lastnik tiskarne Edinosti. Znaša za mese L. 7.—, 3 mesece L. 19.50, pol leta L. 32.— in 6 mesecev L. 60.— Za inozemstvo mesečno 4 lire več. — Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računajo v široki ene kolone (72 mm.) — Oglasi trgovcev in obrtnikov po 40 cent. osmrtnice zahvale, poslanice in vabila po L. 1.—, oglasi denarnih zavodov po L. 2 — Mali oglasi po 20 cent. beseda, najmanj pa L. 2. — Oglasi, naročniki in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, 1. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Naloge Trsta pri „asimilaciji“

V našem listu smo pretekli četrtlet podali načrt prof. Mracha za „asimilacijo“ Slovanov na Goriskem in v Istri potom nove razmejitve pokrajin, načrt, ki se z njim strinjajo fašisti tu in v Rimu. Danes pa pričujemo misli istega gospoda v ulogi Trsta pri istem delu. Mrach je bil proti temu, da bi Trst in Istra tvorila eno samo pokrajino in odgovarjala prenapetim Tržančanom, ki to želijo, na sledeči, malo laskavi način:

«Pravijo, da je Trst v preteklosti dokazal, da zna na svoj način vršiti svojo narodno nalogo: Trst je bil tisto mesto, ki je znalo prevzeti plamenico jadranskega italijanstva iz rok Benet in ožarjati z njeno lučjo vso vzhodno obalo do Levante. Pravijo, da je Trst bil tisti močvirni žolodec, ki je znal prebiti najbolj različna plemena in ustvariti iz njih eno samo italijansko zmes. Trst da je torej določen od zgodovine, da izvrši potrebno fužijo.»

«Oglejmo si to», pravi Mrach. «Brez dvoma je bil Trst svetilnik jadranskega italijanstva in tak, in še bolj mora ostati v bodočnosti. Toda tu je treba ločiti. Funkcija Trsta je duhovna, a tudi gospodarske naravi: dospetja, kamor dospet njegova misel, njegovo politično in kulturno življenje in kamor seže njegov promet: Duhovno učinkuje le na italijanska središča Adrije, kjer hrani in očaja narodno življenje, a deluje s svojo trgovino v krogu, ki gre preko narodne meje, globoko notri v podonavske dežele na eni strani, na drugi do daljnih bregov azijskega in evropskega vzhoda. Njegova funkcija ni torej omejena na deželo, pač pa obsega predvsem Jadran in Sredozemsko morje. Če motrimo vprašanje s tega stališča, bi želja, naprtiti Trstu poljedelske probleme, ki so tuji njegovi mentaliteti in skrbem, mogla imeti za posledico velikansko oviro (pri asimilaciji), v največjo škodo koncentracije njegovih sil za naloge, ki presegajo koristi ene dežele in dosega najvišjih narodnih dobrin. Zato dvomimo, da bi Trst za izvrševanje te funkcije moral imeti demografično rezervno.»

«Nič ne more zanikati, da je Trst dokazal, kako strašen topilnik je. Opomniti pa moramo, da je bila ta čudovita zmoglost asimilacije vedno omejena na krog njegove trgovine, kjer je moral enotni ritem močnega življenja pokopati tudi najbolj odprno voljo po narodnostni oddelitvi. To pa ni preprečilo, da so Slovenci na malem kmečkem ozemlju mesta ostali nepredirni (impermeabili) za kakršnokoli raznarodovalno vplivanje. Tako so ostale še danes neizpremenjene slovenske one istrske občine, ki teže proti Trstu: Dolina, Dekani, Marežice, Očizla, Materija in Podgrad, torej 6 od 10 slovenskih istrskih občin, namreč 40 italijanskim in 1 romunski občini.»

«Veliko bolj uspešno je bilo v tem oziru narodno delovanje raznih malih istrskih italijanskih središč, s katerimi je imela dežela neločljivo enotnost koristi in neposrednosti občevanja. Toda to asimilatorično delovanje ni moglo preprečiti, da se je slovenski glavni stan vsedel prav v srce mesta (Trsta), se odtegnil vsakemu vplivu obeležja in od tu vodil »primorsko« slovanško politiko ter dosegel z združenimi močmi največjih koristi od energij pokrajinskega slovanstva.»

To zadnje je po našem mnenju glavno dejstvo, ki ga je treba proučiti pri morebitni zvezi Istre s Trstom. Ne pozabimo, da nimajo Slovani sedaj v Istri nobene oporne točke in da so popolnoma brez glave (acefali, brez središča, brez vodstva. Op. ur.). To je velika pomena. Moralna moč slovanstva je bila in je še vedno v organizaciji, v enotnosti »bajke« in njene sugestivne moči, ki so jo vedno pozivljali iz središča. Ko ta predpogoj zanika Slovanom, so izgubljeni, opešajo. Odrpna moč našega (italijanskega) plemena je bila drugačna, bila je, lahko rečemo, biološka, periferična naravi: instinktivno se je uprla

tam, kjer so jo žalili, in dokler rana ni bila zaceljena, so življenjske sile bile napete.»

«Kaj bi dosegli, če bomo združili v eno samo pokrajino Trst, Istro in Kras? Da bodo istrski Slovani, ki so sedaj brez upanja in na tem, da se vdajo brezpogojno, v stiku s še svežimi Slovenci Notranjske in Sežane galvanizirali vse lastne moči in oduševljeni od čuta, da niso več sami in ne zaprti v slepi ulici, bodo postal iznova predrzni in bodo osredotočili, združili s kraškimi brati, vse svoje moči na Trst.»

«Naj se ne dozdeva ta domneva pretirana», vzklika Mrach. «Po svoji obširnosti bo Trst postal edino središče dežele, kjer bo mogla najti neopazovano kot nekoč svoje zavetišče osrednje jedro slovenske politične organizacije. Ne pozabimo, da pravični plamen »Balkana« ni zadostoval za udušitev tega jedra in jutri mi ne bomo mogli zabraniti njegove vzpostavitve, posebno če bo pokrajinski sedež avtomatično ključal v Trst advokate in druge voditelje Slovanov, posebno one, ki dozdaj niso našli mira v premešanih središčih Istre. Na ta način se bo zgodilo, da se bo progresivni moralni padec istrskega slovanstva zaustavil in da se bodo Slovani z vsemi združenimi močmi utrdili za okope pozicij, ki jih lahko še rešijo. Tudi nam ne bo v Trstu tako lahko kot v Istri, voditi politiko iztrebljenja Hrvatov. Trst je prevažno narodno opazovališče, da bi nas ne skrbelo, ali se bližajo iz njega morebitne pritožbe utrtih (!). Hrvatje bodo torej našli v Trstu eno pripravno tribuno, ki bi v Istri nikdar ne mogli upati, da si jo pridobijo.»

«Na drugi strani je zopet ne zadnja posledica koncentracije deželne uprave, ki življenja ta, da bodo razna središča dežele občutno obubožala na posameznih individualnih vrednotah, ki jih bo eno za drugo posevalo bodoče glavno mesto v večji meri nego se je to zgodilo do sedaj. Če se to uresniči, je treba le, da zadobé številke ljudskega štetja eno vrednost, ki je danes nimajo in da bo »bruto teža« narodnostne slovenske moči, podprta od učitelja in duhovnika, zadobila v marsikaterem kraju končno eno premoč nad »malim« številom Italijanov, kateremu bo zmanjkala neprecenljiva pomoč gospodarske in intelektualne premoči.»

«Da sklenemo», zaključuje Mrach, «nam se zdi pametno, da vsaj za prvi čas razdelimo Slovan v štiri mesta v dve pokrajini. Na ta način bi razdelili naloge med razne italijanske faktorije in bi poslali Slovan pred različne probleme, pred različno taktiliko, da jim bo težko urediti metode in zjediniti moči, dokler ne pogasimo v njih s postopnim odpadanjem čuti njih določene narodne enotnosti. Zveza pa za nas Italijane, ki smo pod okriljem enotnega družabnega življenja, ki imamo inicijativno v naših rokah in z njo tudi možnost privlačiti nasprotnika na naše polje, ni neobhodno potrebna.»

S tako rešitvijo, bi bila Trstu zaupana naloga v razmerju z njega močmi, če pamislimo, da bi bilo le 60-65 tisoč Slovanov, namreč 200-220 tisoč Italijanov. Slovani bi bili razdeljeni na relativno ozkem ozemlju, preko katerega teče železnica. Sicer pa bi se moral Trst malo potruditi in premagati lastno mentaliteto, da bi mogel sprejeti ono direktno teritorialno funkcijo (asimilacije), od katere ga je dozdaj zgodovina sproščevala.»

To je fašistovski načrt, ki stremi pod lepo besedo »asimilacije« po našem raznarodovanju. Zgodovina bo pokazala, da je bil zidan na pesek — v neizmerno škodo Italije same, ki ne sme in ne more nič drugega želeti, kot da so Slovani na njenih vzhodnih mejah zadovoljni. Tega pa po Mrachovih načrtih nikoli ne bo mogla storiti. Naša pot je znana in odločna: priznali smo in priznavamo brez prdrkov državo, a kot državljani zahtevamo tudi naše pravice, Mussolini naj dokaže, da njegove tozadevne besede v odgovor Wilfanu niso bile — prazna fraza!

dogovorov je bilo odpravljeno obsedeno stanje v zaderski pokrajini.

Minister za kolonije je poročal nato o položaju v Libiji in poudarjal važno nalogo, ki jo bo imela narodna milica pri vzpostavljanju normalnega življenja v kolonijah.

Končno se je ministrski svet bavil z vprašanjem odprave nekaterih sodišč. Vsega skupaj bodo odpravljene štirje najvišji sodni dvori, štiri prizivna sodišča, 57 deželnih sodišč in 550 pretur. V novih pokrajinah bo prenehalo poslovanje prizivno sodišče v Zadrju, ki se bo združilo z onim v Anconi. V Kopru se ustanovi novo deželno sodišče. Sekcija prizivnega sodišča v Trentu bo dodeljena sodišču v Veroni ter bo podrejena prizivnemu sodišču v Benetkah. Pretur bo odpravljen v novih pokrajinah šestnajst, in sicer 4 v tržaškem okraju in 12 v trentinskem. Vse odprave kasacijskih sodišč bo obstojal še nadalje edino najvišji sodni dvor v Rimu.

Določbe za oddajo zakon državnih monopolov na debelo so bile raztegnjene tudi na nove pokrajine; ravnotako nekatere določbe o pristojnosti finančnih oblastev v zadevah upravnih sporov.

Ministrski svet se je razšel ob 22. Prihodnja seja ministrskega sveta se bo vršila 7. aprila.

Konferenca v Opatiji — Danes se je vršila zadnja seja pred prazniki — Izjava dr. Rybářa

OPATIJA, 24. Danes se je vršila zadnja seja paritetne italijansko-jugoslovenske komisije pred prazniki. Pogajanja glede reškega konsorcija so prišla že na včerajšnji seji na mrtvo točko radi nezdružljivosti italijanskega in jugoslovenskega načrta. Navzkrižja med stališčem italijanskega in jugoslovenskega odposlanstva so politične in ne tehnične narave. Jugoslovensko odposlanstvo je izjavilo že na včerajšnji seji, da so točke načrta, ki se tičejo Brajdice in Martinšice, nesprejemljive, ker kršijo neoporne suverenosti Jugoslavije. Dokler se ta ovira politične narave ne premaga, je jasno, da ne more napredovati niti tehnično delo paritetne komisije. Vseled tega se pričakuje izid današnje seje z veliko nestrpnostjo in radovednostjo v prepričanju, da bo od današnjih sklepov odvisna mera uspeha ali neuspeha vseh doseženih posvetovanj.

OPATIJA, 24. (Po telefonu od našega poročevalca). Po zaključku današnje seje paritetne komisije je imel Vaš poročevallec priložnost govoriti s predsednikom jugoslovenskega odposlanstva g. dr. Rybářem, kateri mi je podal sledečo izjavo o sedanjem stanju opatijskih pogajanj:

«Italijanska delegacija je predložila svojčasno, kakor znano, načrt za rešitev spornih vprašanj. Takoj po prvi razpravi o tem načrtu je pa sama uvidela, da je nevedržljiv. Zato je predložila na današnji seji drug načrt, ki se ni mogel biti proučen. Toda po pospremnih besedah sen. Quartierja je razvidno, da bistvo načrta ni izpremenjeno, da so le druge besede, kar je jugoslovenska delegacija takoj živahno izjavila, naglašajoč, da njej ne gre za besede, temveč za bistveno rešitev vprašanja. Seveda se bo novi načrt temeljito proučil in se bo o njem razpravljalo po praznikih.

Na vprašanje, koliko časa bo še trajalo delo paritetne komisije, je dr. Rybář odgovoril, da se predvideva, da bo konferenca trajala še kakih 10 do 12 dni.

Jugoslovani — je zaključil — želijo in upajo, da pride do popolnega sporazuma v interesu obojestrane med obema državama ter v interesu Reke in Sušaka.

Pet milijonov škode vsled požara na rimski pošti

RIM, 24. Dosedaj ni bilo mogoče ugotoviti natančno škodo, ki jo je povzročil stranski požar v poštni palači v Rimu. Splošno se smatra, da iznaša ta škoda pet milijonov lir.

Jugoslavija

Zunanji minister Ninčić na Sušaku

SUSAK, 23. Danes, ob osmih dopoldne se je pripeljal semkaj iz Bakra s parnikom »Salona« zunanji minister dr. Ninčić in se nastanil v hotelu »Jadrana«. Istočasno je prišla iz Opatije delegacija z dr. Rybářem na čelu. Dr. Ninčić je skupno z delegacijo takoj obšel Brajdico in potem z motornim čolnom baroško lukco, nakar se je vrnil v hotel, kjer se je vršila konferenca z jugoslovenskimi delegati in ekspert. Istočasno je bila seja svetovalnega odbora mesta Sušaka, ki je sklenil odposlati k dr. Ninčiću posebno delegacijo, da mu razjasni položaj Sušaka in njegove interese v vprašanju konsorcija.

Ante Bačić, dr. Cervar, Ante Sablić, Veljko Smokvina in Mirko Udina, ki se bili že poprej izbrani kot strokovnjaki, da pomagajo delegaciji, so odšli k Ninčiću, ki jih je takoj sprejel. Ministra je pozdravil vladni komisar Hoholac, nato pa mu je dr. Cervar razložil interese Sušaka in v zvezi, zakaj se Sušak protivi ožjemu in širšemu konsorciju. Navedel mu je točne podatke, izvoz kakor uvoz. Konsorcij je nemogoče tudi iz vojaških ozirov, ker je baroška luka edina, iz katere je mogoče prevažati iz hrvaškega Primorja čete na otoke. Ako pa se sprejme konsorcij, se bo moglo prevažanje vršiti samo pod kontrolo Italijanske predlog posega tudi v sodno suverenost Jugoslavije. Tudi oži konsorcij z reško lukco je nemogoč, ker je bila luka med vojno pasivna in bi bili za popravilo potrebni veliki stroški. Dr. Cervar je končno prosil ministra dr. Ninčića, naj vztraja na dosedanjem potu.

Dr. Ninčić je odgovoril, da so mu znane vse podrobnosti in da bo po svoji dolžnosti zastopal interese države in Sušaka. Nato se je nadaljevala konferenca dr. Ninčića z delegati. Dopoldne se je minister preko Zagreba odpeljal zopet v Belgrad.

Politični položaj v Sloveniji

BELGRAD, 23. Pokrajinski namestnik za Slovenijo Ivan Hribar je pozvan v Belgrad, da vladni poroča o političnem položaju v Sloveniji.

Važen razgovor s Stjepanom Radićem. Radić o sporazumu s Srbi, o bodoči politiki in vprašanju prihodnosti radićevcev v Belgrad.

ZAGREB, 23. Današnje »Novosti« priobčijo obširen razgovor svojega urednika s predsednikom seljačke republikanske stranke Stjepanom Radićem.

Vprašanje: — V kakem stanju se sedaj nahaja srbsko-hrvatski odnos po volitvah? Odgovor: — Stranke sporazuma so dobile 180 mandatov, računajoč semkaj tudi Davidovićevo skupino. Pribojeva skupina danes govori, da pomenja zmaga pri volitvah umik države, dočim radikali službeno molče, toda

privatno sedaj po volitvah, ko so dosegli glede mandatov nepričakovane rezultate, govore, da je treba dobiti bazo za sporazum s Hrvat.

Mi stojimo na stališču, da v Srbiji ni zmaga vidovdanske ustava, marveč srbska koncentracija. Danes se nahaja v naših vrstah Spahova skupina v imenu Bosne in Hercegovine, Korošče skupina v imenu Slovenije in Davidovič od strani Srbije, ki žele izrecnega sporazuma s Hrvatsko.

Vprašanje: — Ali se more sedanja vlada vzdržati?

Odgovor: — Danes je glavno vprašanje, ali bodo radikali obnovili koalicio z demokrati. Kolikor mi je znano, se deluje na to, Prav je rekel Radić, da morajo radikali, če se hočejo vzdržati na vladi, demokrate ponovno prositi za koalicio. Toda koalicijska vlada pa se more vzdržati samo tako dolgo, dokler se ne pokaže ugoden moment, da se pojavimo v Belgradu. Nečemo dovoliti radikalom, da bi štiri leta vladali sami. V gotovem trenotku nameravamo izvesti politično akcijo, ki povzroči, da pride do novih volitev. Morda Davidovič nastopi skupno s Pribojevičem. Nastane pa temeljito in važno vprašanje sporazuma. Če bo rezijska vlada nadaljevala svojo dosedajnjo politiko, mi od nje ne zahtevamo, da se nam pokloni ali ukloni, in tudi nečemo, da se ji tak poklonimo, niti ne uklonimo. Mi smo se organizirali ne proti Srbiji, marveč proti belgajski vladi in smo vedno za pravičen sporazum med Srbi in Hrvati.

Vprašanje: — Ali je mogoč sporazum z radikali?

Odgovor: — V prvi vrsti je potreba, da radikali pridejo k nam s konkretnimi predlogi. Dne 25. marca se imajo zbrati vsi novoizvoljeni poslanci HSRS na konferenco, na kateri se bo reševalo vprašanje sporazuma in eventualno vprašanje odhoda hrvaškega narodnega zastopstva v Belgrad. Radikali so menda pripravljani, da izvedo sporazum s Hrvati. V tem oziru je značilna udeležba Stojana Protića, ki je postal še agilnejši in aktivnejši, odkar je izgubil mandat. Pri njem pa je deloma ta pogreška, da se rad zaljubi sam vase. Glede vidovdanske ustave zastopa svoj revizijski načrt, a narod tega neče.

Vsa pogajanja z radikali pa se morajo voditi v Zagrebu, a sankcionirati pa se imajo v Belgradu. Belgradu prepustimo pravo, da manifestira in sankcionira sporazum. Da bi mi prišli v Belgrad brez sporazuma, reklo bi se nam, da smo prišli po ministrske stolčke. To bi pa povzročilo nezaupanje v našem narodu. Sedaj nam je radikali ponujajo štiri portfelje, a mi to odklanjamo, dokler ni popolnega sporazuma. Ali bo v kratkem ustvarjena baza za sporazum, se sedaj še ne da reči, toda če pride do borbe, tedaj zberemo vse sile in eventualna borba ne bo naperjena niti direktno niti indirektno proti srbskemu narodu, marveč »ednole proti belgajski vladi. Dalje je treba pripomniti in naglašati, da se ne bodo vršili nikakoli pregovori, temveč samo razgovori, kajti samo z neprijateljem se pregovarja.

Radić je dalje naglasil načelo edinstvenosti države ter z vso resnostjo pristavil:

Po doseženem sporazumu med Hrvati in Srbi boste prepričani, da se naš dinar dvigne še za 12 penov.

Prvi začetek sporazuma je sedaj že to: radikali priznavajo hrvaško narodno zastopstvo in skušajo stopiti z njim v stike. Mi priznavamo edinstvenost države in odklanjamo vsako tujo intervencijo kakor tudi revolucijo. Mi hočemo sporazum. Ali že sedaj naglašamo, da bomo znali najti pota, da pride do novih volitev, če se ne doseže popoln sporazum. Lahko se pride do sporazuma in sem o tem prepričan, da je sedaj podan izredno ugoden psihološki moment, ne samo da rešimo srbsko-hrvaško-slovenski sporazum, temveč tudi bolgarsko vprašanje.

Vprašanje: — In za slučaj, če ne pride do sporazuma?

Odgovor: — Vladati štiri leta nad tremi milijoni naroda potom raznih komisarjev je nemogoče. Mi smo pripravljani, če se ne doseže sporazum, povzročiti mednarodno akcijo, to naglašam, ne pa mednarodno intervencije, da pridemo do svojih pravic. Za ta slučaj nečemo reči: »Ne gremo v Belgrad«, ker mi ne vodimo frankovske politike, pač pa hočemo nadaljevati borbo, in hrvaško-srbski spor pride tokom te borbe do vrhuna. Toda spora mi nečemo. V ustavi je treba odpraviti vse ono, proti čemur smo začeli borbo.

Radić je dalje kratko označil stališče svoje stranke napram ostalim opozicijskim strankam. Soglašja s Spahovo skupino. Pozdravlja tudi Koroščevo skupino iz Slovenije, in pravi dalje, da bi za slučaj novih volitev prišlo na Radićevo stran okoli 120 mandatov. Glede Koroščeve skupine pa omenja tudi, da bi ta skupina takoj izgubila pri eventualnih volitvah svoje mandate, ako ne bo sledila politiki pravega sporazuma. Radikali so v Srbiji zmaga s pomočjo cerkve, bankokratov in državne oblasti, hrvaška seljačka republikanska stranka pa je zmaga in bo zmagovala brez cerkve, brez bankokratov in brez državne oblasti.

Urednik »Novosti« je končno stavil vprašanje, ali skoraj pride do izmenjave misli med zastopniki vlade in njegovo stranko. Radić je na to kratko odgovoril: »Še pred 25. marcem pride v Zagreb minister Ljuba Jovanović.«

Končno je Radić odločno odklonil načrt reškega konsorcija, opozarjajoč pri tem na one usodepolne posledice, ki jih je imel madžarski kondominij pred vojno za Reko. Z vso resnostjo pa je naslovil na Italijane stavek, da bi Italijani, če bi navajali na Jugoslavijo, imeli opraviti s celokupnim hrvaškim narodom, ne pa z belgajsko vlado.

Romunska

Ustanovitev slovenskega seminarja na univerzi v Jasiju

BUKAREŠTA, 24. Na univerzi v Jasiju je bil slavno ustanovljen seminar za slovenske jezike.

Francija

Poslanska zbornica odobrila začasni proračun

PARIZ, 24. Zbornica je s 474 proti 61 glasovom odobrila začasni proračun za

april in maj. V petek bo zbornica razpravljala o kreditih za zasedbo ruhrske kotline.

Anglija

Angleška sodb o Čehoslovaški

LONDON, 24. V mestnem kolegiju je predaval Lockhart ter izjavil, da je razen Anglije Čehoslovaška edina država v Evropi, ki je spravila svoje finance v red. Najboljša garancija za gospodarsko in politično uspešnost v Srednji Evropi je predurnost voditeljev češke politike in gospodarski smisel prebivalstva mlade republike.

Parlamentarni odsek, ki obstoji iz samih žen

LONDON, 24. Na današnji seji doljno zbornice je bil ustanovljen odsek za proučevanje razmer ženske domače služničadi. Člani tega odseka so same ženske.

Nemčija

Novi izgoni iz ruhrske kotline

KOBLENZ, 24. Zavezniska komisija je izgnala 444 nadaljnjih uradnikov.

Nemško popuščanje — Prihod zaveznških socialnih demokratov v Berlin

BERLIN, 24. Iz ruhrske kotline javljajo, da se opaža tam znatno popuščanje v odporu nemškega prebivalstva napram Francozom. Zatrjuje se nadalje, da se vedno nadaljujejo pogovori v Parizu za rešitev ruhrskega vprašanja. Jutri dosepejo v Berlin zastopniki zaveznških socialnih demokratov.

Švedska in ruhrska zasedba

STOCKHOLM, 24. Zunanje ministrstvo bo v kratkem poslalo v ruhrsko kotlino vladnega pooblaščenca, da se na licu mesta prepriča, v koliko je zasedba ruhrske kotline škodila švedskim interesom.

Turčija

Turške zahteve in zadržanje zaveznikov PARIZ, 24. Agencija Havas poroča iz Londona, da je politična in juridična komisija zaveznških izvedencev le neznanost spremenila načrt za lausansko pogodbo, v kolikor se tiče teritorialnih klavzul. Otok Castellorizzo ostane pod Italijo.

Kar se pa tiče finančnih koncesij, so se zavezniki postavili na bolj odprno stališče in so se izrekli sploh proti temu, da bi se gospodarska vprašanja izločila iz mirne pogodbe.

Kemal paša kliče ameriško ljudstvo na pomoč

CARIGRAD, 24. Poročajo iz Angore, da je Kemal paša naslovil na ameriško ljudstvo proglas, kjer pojašnjuje vzroke, ki so potegnili Turčijo v bojni vrtnec ter prosi Američane, da naj se ne dajo uplivati od Turčiji sovražne propagande.

Enver paša umorjen v Kavkazu

PARIZ, 24. Iz Carigrada brzojavljajo, da so se izkazale za resnične vesti o smrti Enver paše, ki je bil umorjen na Kavkazu prve dni tega meseca.

Grška

Grčija proti vsaki vojni odškodnini

LONDON, 24. Finančna in gospodarska komisija je proučila turški načrt za mirno pogodbo. V tork bo zaslišan Venizelos. Prevladuje prepričanje, da bo Grčija raje nadaljevala vojno, nego da bi se obvezala plačati katersobodi odškodnino Turčiji. Vendar pa je Grčija pripravljena podvreči se pravoreku razsodišča v zadevi reparacij.

Ogrska

Ogrska vlada proti reakcionarcem

BUDIMPEŠTA, 24. Ministrski predsednik je sprejel včeraj voditelje opozicije ter jim izjavil, da bo vlada z vsakim sredstvom udušila reakcionarno gibanje tajnih udruženj. Obsedno stanje zna biti proglašeno vsak čas. Protizidovska kampanja se nadaljuje z vso srditostjo. Iz vseh strani prihajajo pozivi na vlado, da napravi konec grozodejstvom madžarske mladine.

Avstrija

Koroški Slovenci in šolsko vprašanje.

CELOVEC, 24. Povodom proračunske debate je v deželnem zboru Koroške stavil slovenski poslanec Poljanec predlog, da deželni zbor votira večje zneske za slovenske šole, obenem je predložil zelo številne pritožbe, nanašajoče se na slovensko šolsko vprašanje in na pritožbe proti postopanju nemškega nacionalnega »Heimatsdienst«. Obenem je tudi predlagal večjo promeno svobodo. Apeliral je na nemške nacionalce, da naj bodo pravični napram slovenski manjšini, omenjajoč hkratu, kako so tudi Slovenci v deželnem zboru manifestirali za Nemce v ruhrskem področju proti francoski okupaciji.

Naročite in širite

„EDINOST“

TOMO ŠORLI

Odprl se je grob. Položili so vanj — moža! Kako prebrano se je odprl ta grob tam na grobju v Hrušici pri Podgrađu! Ladja, boreča se z razburkanimi valovi, je izgubila krmilarja.

Za narod naš, ne le na Podgraščini, marveč v vsej Istri, je smrt Tome Šorlija silen udarec, nedogledna izguba. In kako ta naš narod občuti ta udarec, kako pravilno ga ocenjuje, je pokazal na ganljivo-slovesen način s pogrebom, ki ga je priredil pokojniku.

Občina podgrajske je počastila pokojnikov spomin in je svojemu podžupanu izrazila svojo hvaležnost na viden in izrazil način: zemске ostanke njegove so položili v občinski hiši na mrtvaški oder in občinski možje so ob odru opravljali častno stražo. Na občinski hiši je visela zastava z žalnim trakom.

Takoj po poldnevu se je začelo zbirati ljudstvo iz vsega podgrajskega okraja. Že pred določeno uro se je zgrnila velika množica pred hišo žalosti — žalosti v polnem pomenu besede. Tako veličastne žalne manifestacije niso videli ti kraji od smrti nepozabnega istrskega borca in nekdanjega župana občine podgrajske ter deželnega poslanca Slavoja Jenka, in pa od smrti dekana Rogaja, tega največjega dobitnika — kot neumornega in smotnega gospodarstva organizatorja, ki mu ljudstvo črnanja neminljivo hvaležen in svet spomin.

Po blagoslovu krste pred hišo je številni mešan zbor — pod vodstvom Alojzija Grma — zapel Gregorčičevo »Nazaj v planinski raj«, ki je bila pokojniku pesem-miljenka. S tem so se hoteli odolžiti mrtvemu Šorliju, ker je bila oblast nedavno prepovedala prireditve, ki ji je bil na programu ta zbor vsled izrecne želje pokojnikove. Saj je bil tudi Toma Šorli sin naših »Gor« — planinskega raja. Že med pevanjem te pesmi se je izražalo na vseh licih silno ganotje. Solza je blestela v očeh mladih in starih, moških in žensk.

Razvil se je nedogleden spreved. Za križem so se vile vrste podgrajske šolske mladine. Za njimi pa so nosili velike vence, spletene od hčer naših mile in svete slovenske zemlje: šolske mladine; deklet podgrajskih: Zadnji pozdrav bratov in sester; občine podgrajske: Velezaslužnemu podžupanu; podgrajskih in drugih prijateljev: Zadnji pozdrav; okrajnega cestnega odbora: Velezaslužnemu predsedniku; podgrajske posojilnice in hranilnice: V hvaležen spomin; podgrajske krajevne zadruge: Hvaležna svojemu svetovalcu; vnege hrušiških deklet. — Vence so nosili občinski odborniki, oziroma zastopniki dotičnih organizacij, trake pa so držala dekletca. Istotako so ob obeh straneh tvorili častno spremstvo občinski odborniki. V sprevedu je sivala herpeljeva godba, ki se je sama požrtvovalno ponudila, hoteč izkazati pokojniku zadnjo čast. Za krsto sta stopala pokojnikova brata, vstopljena v neizmerno žalost. Sledili so žalnimi gostje od vseh strani: iz vsega podgrajskega okraja, iz Bistrice, številno odposlanstvo iz občine volosko-opatijske in zastopniki drugih krajev Istre, trojica ekspertov z opatijske konference, zastopniki političnega društva »Edinost« in naše istrske politične organizacije, »Šolskega društva«, »Prosvete« in »Pravnikov«. Kondukt je vodil gospod župnik hrušiški Hušo ob asistenci gg. Kapelanov Jamnika in Gabrovskega.

Ko so v podgrajski cerkvi svečeniki opravili žalne obrede, je možki zbor zapel pretresljivo žalostinko »Nad zvezdami«. Na to pa je Toma Šorli nastopil svojo zadnjo pot — na hrušiško groblje ob najčastnejšem spremstvu: spremljala ga je najčistejša hvaležnost solzečega se naroda. Pod Hrušico je čakala hrušiška in obrovška šolska mladina s cvetjem v roki. V cerkvi hrušiški so zemski ostanke pokojnikovi ponovno dobili blagoslov, možki zbor pa je zapel prvo kitico žalostinke »Blagor mu!«

Malokarokov je iz cerkve na groblje. Ali na tej kratki poti smo bili priče prizoru, ki je globoko dirnil vsa srca: mladina je pokojnemu ljubljencu in dobrotniku naroda trosila cvetje na pot! S tem je hvaležnost naroda prišla do najnežnejšega, a ravno zato do najučinkovitejšega izraza. Ko so duhovniki ob grobu opravili pogrebne molitve, je hrušiški zbor zapel drugo kitico žalostinke »Blagor mu«. Ob splošnem ganotju so spuščali krsto v odprti grob. Pristopil je h grobu podgrajski župan Josip Mežnar, da se s kratkimi in jednatimi besedami poslovi od svojega podžupana in zvestega, previdnega in neustrašnega sodelavca za korist občine. Ni pa to — je rekel župan — samo hud udarec za podgrajsko občino, marveč za vse okraj in za ves narod naše tužne Istre. Hvaležnost ljudstva ostane globoka in neminljiva, kajti pokojnik mu je bil vedno najboljši svetovalec in blag dobitnik v občinski hiši, v čestnem odboru, v posojilnici, v krajni zadruzi, v svoji pisarni in posebno tudi v zasebnem življenju. Zato bo spomin med ljudstvom trajen na njegovo delo, njegove žrtve in njegovo blago dušo. Slava, slava spominu Tome Šorlija! Odzvali so se klici po vsem groblju.

Pristopil je h grobu dr. Ivan Marija Čok, da v imenu prijateljev in drugih nekdanjih sodelavcev pokojnikov za najčistejšo idealo vzame slovo od pokojnega Toma. Vse življenje njegovo — je izjavil govornik — je bila borba za pravico. Prišli so težki časi za človeštvo. Tudi Šorli je položil svoj tribut. Tomo! Mrzli si vsako krivico. Zato si tudi na daljni ruski zemlji deloval za zmago pravice z besedo in dejanjem, da doprineseš tudi Ti svoj delež za odrešitev borbega in teptanega svojega naroda. In polagal si potem svojo žrtvo tudi na jugu, kjer si sodoživljal kalvarijo preko Albanije. Na to pa Ti je prišlo v delež gostoljubje plemenitega francoskega naroda. In zopet si bil tam zunaj steber jugoslovenske organizacije. Zlasti delovanje Tvoje v tisti dobi bo zapisano z zlatimi črkami v zgodovini naroda. — Povrnili si se v domovino med svoj narod kot neustrašen borec za njegovo pravico. Lahko bi bil šel drugam, ali ostal si zvest našim ubogi Istri. Vztrajal si na bojišču, v borbi. Na nesrečo našo je bila ta doba kratka. Vendar pa je bila polna truda, žrtve, ljubezni in zvestobe. In narod Ti sedaj, ob grobu, izkazuje svojo hvaležnost na slovesen način. Podal si nam zgled, kako mora biti življenje, da bo tudi smrt lepa! Ko sva nekot v Parizu stala pred Gambettovim spomenikom pred palačo francoskih kraljev, si vzklili, da je to najlepši spomenik, ker ima napis: »Tu as bien mérité de la Patrie!« (Velezaslužen si sin domovine). — Ave anima pia!

Ta lepa proslava pokojnikovega življenja je napravila močnejši vtis, ki se je odražal na užalostenih obrazih. Sledil je dr. Josip Wilfan: Pomlad je prišla v deželo, prišli so lepši dnevi, sonce greje zopet s svojimi žarki in vzbuja prido in novemu, bujnejemu življenju. Nam pa stiska srce trpka žalost, padla je na nas smrtna senca, moreč mrak. Smrt nam je ugrabila moža v najlepšem in najpomembnejšem pomenu te besede. Kdo bi bil slutil, da smrtni angel tako iznenada poseže po tem možu, ki smo ga do zadnjega videli tako zdravega, čvrstega, polnega volje za življenje, delo in borbo v prid naroda? Požrtvovalen in obenem zgled najlepše skromnosti je bil Toma Šorli. In kar je treba posebno naglasiti: bil je vseskrat apostol sloge na delu za blagor naroda. Nobena stvar, nobena krivica od strani zunanega sveta ga ni žalila tako, kakor nesloga v domačem taboru. Bil je najsimpatičnejša pojava; oko mu je žarilo slovanske milobe, in kadar je bilo treba, tudi slovanskega besa. Bil je neomajen, kristalno čist značaj. Naj počiva v miru blaga duša! Mi pa, ki stojimo ob tem prebranem grobu z žgočo boljo v duši, obljubimo njegovemu spominu: četudi mu ne moremo biti vsi enaki po umu, pa glejmo, da mu bomo vsi enaki v poštenju in značajnosti!

Med govorniki dr. Wilfana je vse ihtelo in tudi govorniku samemu je za hip zastala beseda od ganotja.

Na to je pristopil h grobu dr. Balbo, zdravnik v Podgrađu in neizprosni nasprotnik pokojnika — do zadnjega. Proslavil je Toma kot sicer neizprosne, vseskrat pa poštenega in lojalnega nasprotnika. Zato se tudi »podgrajski Italijani« s spoštovanjem klanjajo pred tem grobom. (Kaj je sklonilo dr. Balbo, da je ob taki slovesni priliki priznal pokojniku poštenje in lojalnost? Ali kak poseben namen, ali pa tako pretresljiva manifestacija vsega naroda? Svetemu spominu pokojnikovega smo dolžni, da ne kalimo z rekriminacijami svečanosti trenutka. Prosimi bi le gospoda doktorja, naj položi roko na srce in naj pove: ali so bili tudi nasprotniki pokojnika in našega naroda vseskrat lojalni nasprotniki?)

Po govoru dr. Balbo so navzočni orožniki in finančni stražniki — vsi v svečanostni opravi — izkazali odprtemu grobu vojaško čast.

Mešani zbor je zapel še enkrat »Nazaj v planinski raj«. Z žalostjo na obrazu in potrti duši je množica zapuščala groblje.

Delo pokojnega Toma Šorlija, njegove žrtve, njegove zasluge, vsa bogata in dragocena vsebina njegovega blagoslovljenega življenja je prišla do najčastnejšega izraza v ogromni udeležbi ljudstva iz vseh slojev na njegovi zadnji poti v napisih na venci, v govorih ob grobu, posebno pa v globoki vsesplošni žalosti. Častno sodbo o njem in njegovem življenju so izrecale solze v očesu priprostega kmetiča in skromne ženice iz borbne koče.

Sedaj pa sniva svoj večni sen v bližini Slavoja Jenka in dekana Rogaja. V življenju je spajala ta dva moža najtesnejše in najiskrenejše prijateljstvo. Bila sta si pobratima. Neporušno vez med njima pa je tvorila tudi žarka, vsepremagujoča ljubezen do naroda, skrb za njegovo srečo in blagor. Njuno delo je nadaljeval zvesto in neustrašeno pokojni Toma Šorli. Sedaj počivajo na hrušiškem grobu vsi trije, skoro tik eden poleg drugega. Ko sta Jenko in Rogaj odšla v večnost — prvega so pokopali 1. avgusta 1907, drugega 20. marca 1915 — se je ljudstvo vpraševalo v strahu: kaj bo sedaj? Tako se vprašuje tudi danes po smrti Toma Šorlija. Vsi občutimo strašni udarec. Tolazbe pa nam daje besede dr. Wilfana: glejmo, da bomo vsi enaki Šorliju v poštenju in značajnosti!

Oboroženi s tema vrlinama bomo mogli vztrajati tudi v viharjih, blago oko pok. Toma bo z radostjo gledalo z visin na naše narodno poštenje in značajnost in spomin na njegovo življenje nam bo vodnik.

Slava, nevenljiva slava temu spominu!

Pismo iz Jugoslavije

V Ljubljani, dne 22. marca 1923.

Tako, sedaj je končan! Sicer sem že v vseh zadnjih mojih pismih več ali manj odkrito povedal, kakšni so volivni izgledi, vendar si je bilo glede na popolno nejasnost v narodno in versko mešanih pokrajinah (v Vojvodini in Bosni) zelo težko ustvariti precizno sodbo, toda sedaj smo si na jasnem. Srbi so se izjavili kompaktno za srbsko Pašičevo radikalno stranko, Hrvatje za Radićevo, Slovenci pa za dr. Korošca, vse kar je bilo pa vmes, je več ali manj pomejeno s politične arene. Tako je danes edini legitimni predstavitelj Srbov Nikola Pašić, Hrvatov Stjepan Radić, Slovencev pa dr. Ant. Korošec. Naj bo dejstvo komu vseh ali ne, tako je in s tem dejstvom moramo računati. In kot objektivni opazovalci vsega tega burnega političnega vrvenja, tudi nimamo pravice za temenjevali ali pa celo omalovaževati te jasno izražene narodove volje.

Po dosedanjih poročilih je izvoljenih: radikalov 109, demokratov 52, Radićevcev 70, dr. Koroščeve stranke 21, Spahovcev (avtonom. bos. muslimanov džemijetovcev (makedonske muslim. verske organizacije) 13, zemljoradnikov 9, Nemcevi 6, socialisti 3, Bunjevci (katoliški Srbi v Vojvodini) 3, dr. Drinkovićevih pristašev (v Dalmaciji) 2, slovenskih samostojnežev 1, črnogorska avtonomista 2, srbske nacije stranke 1.

Ker je nekaj mandatov še spornih, seveda točnih števil nekaj dni ne bo mogoče podati, vendar to na končni rezultat ne more vplivati. Če primerjamo te številke z onimi v prejšnjem parlamentu, tedaj moramo konstatirati, da so stopila pri teh volitvah v ozadje prav vsa vprašanja in da je šlo, kakor sem vedno povdarjal, izključno le za problem notranje politične ureditve države, torej za vidovdanske ustave ali proti njej. To je vzrok, da so skoro docela izginile s političnega površja različne razredne stranke, kakor socialistična, komunistična, slov. samostojni kmetje in zemljoradniki, ki so še lansko poletje računali na 70-80 mandatov. Ista usoda je zadela vse one stranke, ki glede tega vprašanja niso zavzele nobenega jasnega stališča, ali pa so bile vsaj na zunanji plemeniti neopredeljene. Zmagale so torej izrazito plemenske stranke: radikali, Radićevci, Slov. ljudska stranka in Spahovi muslimani. Glede vprašanja revizije ustave so se pa izrekli vsi Srbi za centralizem, vsi Hrvatje in Slovenci pa proti centralizmu.

In kaj sedaj? Tako se ne vprašujemo danes samo mi, tako se vprašuje danes vsa Jugoslavija. Če računamo z gotovimi številkami, tedaj vidimo že na prvi pogled, da je povsem mogoča vladna večina, ki bi izvedla v vidovdanski ustavi predvideno centralistično ureditev države, kajti radikali bi tvorili z demokrati in s še kako manjšo parlamentarno skupino teoretično lahko prav trdno vladno večino, toda taka vlada bi bila danes še vse manj jugoslovenska, nego je bila dosedanja, pač pa izrazito srbska. Da je na ta način nemogoče rešiti vsak dan bolj pereče vprašanje mirnega sožitja Srbov, Hrvatov in Slovencev, je menda vsaj po teh volitvah jasno vsakomur. Nadvladati je mogoče politične stranke, ne pa kompaktnih narodov.

Kaj torej? Tudi ona glasila javnosti, ki so doslej z vso vehemenco zagovarjala centralizem in vidovdansko ustavo, so takoj po volitvah odkrito povedala, da je mogoče iz te situacije en edini izhod, to je — sporazum, kajti politika pliča noja bi ulegla prileti državo v najtežje krize. Tudi diktatura, s katero računajo nekateri eksterni krogi, bi zgoraj opisanih problemov ne spravila s sveta, temveč bi jih le začasno ugodila in še — postrila. Edini izhod je torej ta, da Pašić popusti. Pašičevi radikali so stopili sicer v volivno borbo kot izraziti zagovorniki vidovdanske ustave, toda čim bolj so se bližale volitve, tem bolj so odpirali še ona vratica, skozi katera bi v slučaju potrebe potegnili na dan tudi revizijo ustave. Je torej vendar le precej upanja, da Pašić v očiščeni nastali situaciji ne bo vztrajal trmoglavo na vidovdanski ustavi in bo voljan dati koncesije, vprašanje je le kakšne in do katere meje.

Druga je z Radićem, za njim stoji danes v resnici vse hrvaški narod, kajti samo v njegove volivne skrajnice je popadalo nad pol milijona volivnih krogičic. Njegovo do sedanja abstinenco so si tolačili nekateri s tem, da je hotel zbrati pod svojo zastavo najprej vse hrvaški narod, da bi lahko govoril res v imenu vseh Hrvatov. Sedaj je mož to dosegel, kako, tega nismo kompetentni raziskovati, dejstvo je pa, da je to dosegel, torej nima od kakih nadaljnjih volitev pričakovati ničesar več. Kaj stori sedaj? Tudi tega ne razmišljamo danes samo mi, temveč prav vsi jugoslovenski politični krogi, kajti na njem in na Pašiču leži danes, kaj in kako bo s to državo. Za nedeljo je sklical Radić v Zagreb vse svoje poslance in pričakuje se, da bo ta zbor naravnost zgodovinskega pomena za nadaljnji potek dogodkov. Verjetno je, da bo preciziral na tem zboru svoje pogoje za sodelovanje pri nadaljnji ureditvi države, vprašanje je le, kakšni bodo ti pogoji. Ali bo mož krenil sedaj na pota realne politike, ali ga bodo volivni uspehi tako premotili, da bo skušal z glavo skozi zid in riskiral najsikrajnejše. Kdor pozna problematično naravo tega moža, se ne bo spuščal v nobena ugibanja, temveč bo po-

trežljivo čakal, kaj pove sam. In tudi Pašić sedaj čaka najprej na Radićevo besedo...

Za slučaj, da bi Pašić ne mogel ugoditi eventualnim predalekosežnim Radićevim zahtevam in da bi vztrajal Radić še nadalje na abstinenci, bi bila možna še tretja rešitev sedanje krize, to je sporazum med Pašičem, dr. Korošcem in Spahom, toda tudi za ta sporazum je prvi pogoj — revizija ustave in ustvaritev nove, s katero bi se polagoma potem morda tudi Hrvatje sprijaznili.

DNEVNE VESTI

Iz življenja pok. Tome Šorlija

Bil je kremenit značaj, da malo takih, prepričan Slovan z globoko vero v misijo Slovanstva v človeštvo, vedno borben in vedno neustrašen, a pri vsem tem nad vse skromen.

Skromnost je bila pravzaprav najjača stran njegovega značaja. Mnogo je delal in se boril, njegove sposobnosti in vrline so bile velike, njegovo delo je rodilo mnogo uspehov — vendar se je o njem prav malo čulo, malo znalo. Delal je namreč iz notranjega prepričanja, iz najčistejšega idealizma za stvar, ne za osebno slavo. Pripravljen in skromen, kakor je bil, ne le da ni nikdar pričakoval kakšnega priznanja, ampak ga je vedno in dosledno odklanjal. Vse, kar je storil, je smatral le za svojo dolžnost.

Tako je, neumorno delujoč in snujoč, živel zadnja leta v svoji skromnosti v Podgrađu, dokler ga niso iztaknili fašisti, katerim je bil trn v peti. Imel so ga za nasprotnika vsega kar je italijansko in še pretekli teden je pisal »Popolo di Trieste« o njem, da je »mangia italiani«. Delali so mu veliko krivico. Pokojni Toma je bil preveč kulturni človek, da bi se bil mogel dati prevladovati od slepega šovinizma. Toda bil je do skrajnosti pravičen in ni poznal obzirnosti, ker pa je smatral nasilne metode za veliko krivico, je krepko in brezobzirno nastopal proti njim. In bolj ko so oni izrabljali svojo nadmoč nad njim, bolj je obojalo krivico, ki so mu jo delali, in jim je to obojanje tudi odkrito in neustrašeno pokazal. V svesti svoje pravice se ni bal nikogar. V osebnem občevanju je bila sama milina, posebejljena do brota, v borbi za pravico in proti krivici je bil razkašen lev, ki ni prizanašal. Fašisti so mislili, da ga bodo strahovali z nasiljem, in vsem je še v spominu dogodek, ki je bil tudi v našem časopisu pred petimi meseci priložen: okoli polnoči so ga napadli z revolverjem in on je glasom kazenske ovadbe, ki jo je napravil sam, spoznal v napadalcih dva državna učitelja in tistega občinskega zdravnika dr. Balba, ki mu je na grobu držal poslovljeni govor. Da je ta dogodek imel svoj vpliv na njegove preceje zrahilane živce, je bilo jasno za vsakega, ki je imel priliko po tem dogodku z njim govoriti; pri tako močno zrahilanih živcih nagla smrt, ki ga je doletela, tudi ni nobeno čudo. Toda oni napad svoja pravega namena, da bi namreč Šorlija oplasil, ni dosegel: sam se je izrazil, da ga je ta napad še bolj dvignil v njegovi veri in pridejal, da je v njem vzbudil nasproti napadalcem čut prezira.

Kakor je že predvojni čas uporabljal svoje sile za dobrobit naroda, tako je tudi skozi vojno dobo poiskal in našel prilike, da je posvetil svoje moči v narodne svrhe. Deloval je na raznih delih kontinenta in, ker je bil zelo inteligenten mož, si je potrebno jezikovno znanje sproti in z obdrževanja vredno lahkotno nabavil. Ko so ga kmalu po začetku svetovne vojne, dne 26. avgusta 1914, v bitki pri Krasnem (v Galiciji) vjeli in je prišel v Slobodsk (v vjatkovski guberniji), je bila njegova prva skrb, si pridobiti potrebno znanje ruskega jezika, da je mogel pisati v ruske časopise. In res, v kratkem je že dopisoval v »Ruskija Vedomosti« in »Golos Moskvy«. Predvideval je, da je prišel čas vstajenja Jugoslovenstva in je po svojih močeh želel doprinesti k razbistrenju pojmov v tem pogledu med Rusi. Stopil je v to svrhu tudi v zvezo s tedanjim srbskim poslanikom Spaljokovićem v Petrogradu kakor tudi z vseslovanskim društvom »Slavjanskaja trapeza«.

V juniju 1915. je odšel v Niš. Tu je takoj postal član »Jugoslovenskega odbora«, ki si je pridobil veliko nevenljivih zaslug za Jugoslovenstvo v teku vojne. Pravilno je, da tu ugotovimo, da je s svojo pridnostjo in sposobnostjo v izdatni meri doprinesel k tem uspehom tudi pokojni Toma Šorli. Z veseljem in notranjim zadoščenjem je opravljal mesto tajnika, zlasti po preselitvi Jugoslovenskega odbora v Pariz, kjer je urejeval »Bulletin Yougoslave«, glasilo odbora. Francoski jezik, katerega pred svojim prihodom na Francosko ni poznal, si je tako prilastil, da ga je obvladal popolnoma. Veliko število člankov in beležk izpod njegove roke je izšlo v »Bulletinu«.

Ko je bil še v Nišu, je priobčil razne članke v tedanjem »Odeku« in v »Jugoslovenskem Glasniku«, a ko je bil v Parizu, je priobčeval članke tudi v raznih tamošnjih časopisih.

Iz Srbije je v jeseni l. 1915. šel skupno s srbsko vojsko preko neprijazne zemlje divjih Arbanasov do Sv. Ivana Medovanskega. Tu sta se sliom okolnosti morala ločiti dva nerazdružna prijatelja in borca, ki sta skupaj trpela in delovala od bitke pri Krasnem dalje preko Rusije, Srbije in Albanije, Toma Šorli in dr. Drago Marušić. Medtem ko je poslednjega ladja odvedla v Italijo, je Šorli preko Drača in Marseilla prišel v Pariz. Koliko je v vsem tem času pretrpel, je včasih zaupal svojim najbližjim prijateljem, zato ni o tem

Rešitev vseh teh vprašanj nam prinesejo morda že prihodnji teden, gotovo pa je, da preživljamo pri nas sedaj najkritičnejše dneve izza prevrata. Ali jih preživimo? Upajmo, kajti vse problem, ki danes tako pretresa našo mlado državo, leži končno vendarle samo v obliki našega sožitja, v obliki naše notranje ureditve države, kakor sem povdarjal že opetovano, dočim niti največji ekstremisti ne mislijo na razbijte te državne zajednice, za katero se je borilo toliko rodov.

P. St.

nikdar: bil je prepričan, da je bila potrebna ta žrtve in jo je prenesel brez ja-dikovanja in malodušnosti, kakor se spodobi junaku.

Po koncu vojne je jugoslovenska vlada imenovala Toma Šorlija za eksperta v etnografski sekciji delegacije pri mirovni konferenci v Parizu. Ni treba pripomniti, da je tudi na tem mestu z vso verno, pa tudi z vso kompetenco kot specialni ekspert za Gorisko, Trst in Istro, deloval in izkazal delegaciji velike usluge.

Najlepši čin njegovega življenja pa je gotovo bil ta, da se je po vrnitvi iz Pariza v času, ko bi mogel v Jugoslaviji reflektirati na častno in važno mesto, podal zopet na svoje mesto, kjer je bil pred vojno, tja v Podgrad med svoje reвно ljudstvo, ki ga je težko pogrešalo. Ne na varnem in v — vsaj relativnem — blagostanju, ampak v borbi, na braniku narodnih pravic in v skromnih razmerah je hotel živeti in delovati. Umrl je revež. Kratko pred smrtjo se je pritoževal, da je obstoječa italijanska notarska tarifa močno previsoka za ubožno ljudstvo in se zato ni nikdar držal njene višine.

Eno edino krivico je storil svojemu narodu: to, da ga je tako naglo in tako mlad zapustil.

Umrl je velik mož. Spomin in hvaležnost naroda mu bosta večna.

Dobro sosedstvo nemožno? Kakor znano, se se pogajanja med fašisti in »Nemško zvezo« na južnem Tirolskem razbila, oziroma »fašistovski veliki svet« ni priredil dogovorom v Boccnu. Iz te odklonitve sklepa glasilo južno-tirolskih Nemcev, »Der Tiroler«, da si hoče vlada pridržati nasproti Nemcem prosto roko, to je: raznarodovanje južnega Tirolskega naj se nadaljuje, ne da bi ga ovrnil kak dogovor z Nemci. Vlada smatra, da pravica nemške manjšine ne obstoji v taki meri, da bi se ugotovila v dogovoru, ki bi bil obvezen za obe stranki. Ta vtis dela že dejstvo samo, da se je dogovor odklonil! Ta dejstvo dokazuje, da vlada neče odnehati od svojega programa za po-italijančevanje prarnemškega ozemlja s prarnemskim prebivalstvom. Vsekako pa je sedaj položaj postal jase. »Der Tiroler« pravi, da pozneje zavzame stališče napram temu položaju. Za sedaj objavlja izjave Itala Bresciana, glavnega nadzornika četne cone v »Gionale di Roma« in »Resto del Carlino«. Med fašisti v Tridentu je bilo veliko razburjenje, ko so čuli o nekem dogovoru med tajnikom fašistovske pokrajinske zveze in nemškimi poslancema Toggenburgom in Waltherjem. Bresciani je stopil v stike z vplivnimi politik, s prefektom in voditelji gibanja. In ti so rekli, da bi oni dogovor uničili vse uspehe v Boccnu in Tridentu. Gibanje tridentinskih fašistov so odločno podpirali vsi italijanski krogi v pokrajini! Bresciani označa oni dogovor kot brezmiseln. Narodna fašistovska stranka se je morala obvezati, da odneha od raznarodovanja nemškega prebivalstva. Vskod bi smel nemški govoriti po oblastnih ali jim pisati nemški. Pa tudi odgovarjati bi mu morala oblastva v nemškem jeziku. Uradnikov, ki ne znajo italijanski, bi ne smeli dopustiti. Na kratko: delovanju italijanstva, ki ga izvaja fašizem na južnem Tirolskem bi bile postavljene meje in bi se morali Italijani odreči svojih življenjskih interesov. In to le — je naglašal Bresciani — radi budu zveze med koristni politikom obeh strank, ki nikdar niso prišli do ugodnega sožitja med Italijani in Nemci, to je: med prebivalstvom, ki »mirno« — daleč od vsake politike — dela in nima nič opraviti z nezmišljenimi spletkarjenjem.

Ko se je Bresciani uveril o groziči nevarnosti, je hitro brzojavil ministrskemu predsedniku. Med tem pa je doznalo o stvari tudi vodstvo stranke, ki je pozvalo generalnega tajnika Barbesina na odgovor in je stotnik Starac v »velikem svetu« v navzočnosti Barbesina izrazil ogorčenje trentinskega prebivalstva. Mussolini in »veliki svet« sta soglasno odklonila oni dogovor ter očitala Barbesinu lahkomišelnost. Obenem je vodstvo tudi odstavilo generalnega tajnika. Do tu izjave Bresciana. Po tem pa je prišlo nekaj zanimivega in značilnega. Barbesino je zagotovil v tirolskem listu »Libertà«, da ta navedba Bresciana ne odgovarja resnici. On da ni odstavljen, marveč da stoji trdno kakor še nikdar poprej. Resnica pa je, da pride v Trident poslanec Dudan z vsemi pooblastili. To prekanke kaže, da sta med fašisti na Tirolskem dve struji v medsebojnem boju, ki naj bi mu napravil konec poslanec Dudan — Dalmatince! Vzrok tem nesporazumljenjem pa je v navzkrižju med vodstvom fašizma in prostozidarstvom. Del fašistov da je tudi prostozidarstva miselnosti. Za danes vprašamo mi samo: kje na božjem svetu je normalno misleč človek, ki bi hotel tako tolačiti pogoje za mirno sožitje med dvema plemenoma, kakor dela to ta generalni nadzornik, oziroma ki bi iz takih razlogov obojalo kak tat brezmiseln. Ni ga! Oni dogovor označa kot brezmiseln. V resnici pa so njegova naziranja o možnosti mirnega sožitja na vrhu vseh viskov — nezmišelnosti. Sicer pa bomo še govorili s tem gospodom, ker mož je — zelo razširjen tip!

Sporazum med hitrajši gospodari in najemniki. Kakor po drugih večjih središčih Italije, tako so stopili tudi v Trstu hišni gospodarji in najemniki v medsebojne stike, da sporazumno določijo meje svobode, ki jo daje gospodarjem odlok o odpravi zaštite najemnikov od 8. januarja 1923. Kakor se poroča, so se vsrila tozadevna pogajanja pod okriljem tukajšnje fašizma in bila je tudi sklenjena tozadevna pogodba med fašizem in zvezo hišnih gospodarjev. Ta pogodba določa, da se bo pri višanju najemnin v Trstu jemala za podlago najemnina iz let 1913—15, pri čemer se bodo svote kron preračunjevale v lire po razmerju 100 kron za

100 lir. Te najemnine se bodo smele povišati po tem dogovoru kvečjemu za 60%, ako niso znašale več ko 600 kron, za 80%, ako niso znašale več ko 1000 kron, za 95%, ako niso znašale več ko 2000 kron. Ako pa je predložena najemmina znašala nad 2000 kron, prepušča omenjena pogodba gospodarjem popolno svobodo pri pogajanjih z najemniki. Pri višini najemnin se bodo gospodarji ozirali na gnotno stanje prizadetih najemnikov. Na ta način zvišane najemnine bodo veljale za leto 1923 in 1924, ako se njih veljavnost sporazumno ne podaljša. Za reševanje sporov med gospodarji in najemniki se ustanovijo posebne upravne komisije — za vsak mestni okraj po ena — katere bodo imele svoj sedež v mestnih ljudskih solah. Vsaka taka komisija bo sestavljena iz predsednika, ki ga imenuje tukajšnji fašjo, ter iz enega zastopnika zveze hišnih gospodarjev in enega zveze najemnikov. Pri ugotavljanju predloženih najemnin bo šlo komisijam na roko tukajšnje finančno oblastvo.

Vprašanje odpustitve uradnikov. »Gazzetta ufficiale« od 13. marca je objavila kr. odlok od 18. februarja 1923. št. 464, ki se nanaša na uradnike izpod bivše vladavine, kateri so bili iz kateregakoli vzroka odpusteni iz službe ali katerim je bila prošnja za potrditev v službi zavrnjena. Taki namestenci se bodo smatrali po omenjenem odloku za upokojene, ako so medtem postali italijanski državljani. Umirovljenje teče od dneva, ko so prenehali s svojimi službovanji. Pokojnina se odmeri na podlagi tozadevnih predpisov, ki so veljali v bivši Avstriji. Na ta način določene svote — pokojnine in draginske doklade — se izpremenijo v lire na podlagi razmerja 80 lir za 100 kron pri izravnih (direktnih) pokojninah, pri neizravnih (indirektnih) pokojninah pokojnina same tudi na podlagi razmerja 80%, draginske doklade pa na podlagi razmerja 70%. Pokojnina in doklade pa ne bodo smele znašati v nobenem slučaju več, kot je določeno v kr. odloku od 23. oktobra 1919. št. 1970, kateri je bil izpremenjen v zakon 21. avgusta 1921. št. 1144. Morebitne razlike med pokojnino in desedanjim vzdrževalno se bodo brisale. Te določbe veljajo tudi za bivše sodne uradnike izpod prejšnje vladavine, ako se nahajajo v goripisanem položaju. Ko stopi ta odlok v veljavo (t. j. po 13. marca t. l.) se ne bodo sprejemale več nikake prošnje za ponovni sprejem v službo. Izjema se bo delala samo glede tistih prosilcev, ki dokazujejo, da so do ločen rok zamudili vsled tega, ker so se nahajali v vojnem vjetništvu.

Društvene vesti

»Sin«. Danes ob 5. in pol popoldne ponovi ženskokabloska »Citálnica« v zadnjič to lepo Ganglovo dramo. Snov drži gledalca v vseh petih dejanjih v napetem pričakovanju, prizor za prizorom vzbuja največje, tako da vsakdo je dobro naučen in pod vodstvom režiserja sledi z napetostjo razvijanju dogodkov. Osobe M. Goriup jamci za popoln uspeh. Ne zamudite te redke lepe prilike! Na svidenje torej v dvoran KDK pri Sv. Jakobu.

Zveza slovenskih učiteljskih društev v Italiji priredi na Vel. pondeljek, dne 2. aprila ob 16. uri koncert, za katerega vlada na Vipavskem velikim zanimanjem. Sodelujejo: pevski zbor »Zveze« (okrog 50 izbranih pevki in pevcev) pod vodstvom Srečka Kumarja; Karol Pahor in Mirko Logar; pianistka Margerita Bortolotijeva ter igralca Marij Sila in Abler Širok. Vstopne bo sledile:

1. Emil Adamci: Mlad junak po vasi jezdi. Anton Forster: Z glasnim šumom s kora. (Mešana zbor).
2. Anton Lajovic: Godzna samota. (Zenski zbor) s spremljevanjem klavirja.
3. Janko Ravnik: Poljska pesem. Dr. Gaj. Krek: Idila. (Mešana zbor). Emil Adamci: Kje si dragi, da te ni? (Zenski zbor s spremljevanjem klavirja). Emil Adamci: Kregata se babica in devojka. (Moški zbor).
4. Jean M. Leclair: Sonata v D-durju. (Violin, viola, klavir).
5. Emil Adamci: Narodna. Anton Lajovic: Medved z medom. (Mešana zbor).
6. Ivan Cankar: Odlomek iz »Hlapca Jerneja« — dramatizacija Milana Skrbinska, — Ivan Grbec: Otroci molijo. (Mešana zbor).

M. P. D. — Sv. Jakob. Jutri redni sestanek. Mesto predavanja debatni večer. Člani so naprojeni, da se sestanka polnoštevilno udeležijo. Začetek točno ob 20.30. — Predsednik.

Pesijonska predstava. Danes popoldne ob 5. uri ponovi slov. Marijina družba v Rožanu (Vicolo delle Rose 13) krasno Sardenkovo pajonsko igr »Mater Dolorosa« v sedmih dramskih slikah z vpletenimi (novimi) zalošpevi.

Iz tržaškega življenja

Aretirani žlikovci. Zasebnica Marija Logar, stanujoča v ulici Ponderas št. 10, je pred kakimi 8 dnevi naznanila na policijo, da so v njeni odtodnosti neznani tatovi ukradli iz njene stanovanja raznega perila in vrednostnih predmetov v znesku 1200 lir. Policija je začela preiskovati zadevo; iz raznih okoliščin se je preprčala, da sta bila tatova dva po številu in večeraj zjutraj se ji je posrečilo spraviti oba pod ključ. Žlikovca se imenujeta: Jakob Ravalič, star 29 let, stanujoč v ulici Giuliani št. 6 in Ernest Sach, star 27 let, stanujoč v ulici Manzoni št. 17. Oba sta tatvino priznala, a nečeta povedati kam sta spravila plen. Odvedli so ju v zapor v ulici Coroneo.

Nevaren padec. Včeraj pred polno se je mudila v namestniški palači na trgu Unità 33-letna Lucija Resana, stanujoča na tekalisti Vitt. Em. III. št. 13. Gredejo v prvo nadstropje, se je nenadoma spodtaknila in padla po stopnicah. Nekateri ljudje, ki so zapazili nesrečo, so priskočili ženski na pomoč, toda ta se kljub temu ni mogla držati na nogah; čutila je hude bolečine v levi nogi. Telefonistom potem je bila obveščena o dogodku rešilna postaja. Kmalu nato je prihitel na lice mesta zdravnik, ki je ugotovil, da si je nesrečnica zlomila levo nogo. Po prvi pomoči jo je dal preprežati v mestno bolnišnico.

Policija odzvala ponarejenjalec denarja v sredini mesta. Številne aretacije. Že dolgo časa kroži v prometu v našem mestu veliko število ponarejenih 2-lirskih bankovcev. Policija se je na vse načine trudila, da bi odkrila vir, odkoder so prihajale ponarede v promet, a vedno zaman. V zadnjih dneh pa se ji je vendar posrečilo izvedeti, da se ponarede tiskajo v sredini mesta, v največji bližini palače kvature. Po natančnejših poizvedovanjih so policijski agenti ugotovili, da se ponarejevalnica nahaja v hiši št. 9 v ulici Vincenzo Bellini in sicer v stanovanju vratarja Josipa Russian, starega 66 let, rodom iz Cormonsa. Pred sinočnim ob 17.15 so nenadoma vdrli v omenjeno stanovanje, ki se nahaja v četrtem nadstropju, policiisti. S svojo navzočnostjo so presenečili dva moža, ki sta s pomočjo posebne tiskalnice tiskala 2-lirske bankovce.

Policiisti so ju seveda aretirali; na neki mizi je bilo pripravljenih za razpečevanje ponaredb v znesku 19760 lir, ki so jih policiisti zaplenili. Aretirani so bili tudi lastnik stanovanja. Russian, njegova žena Marija, stara 56 let, in njuna hči Marija, stara 22 let. Vsi aretiranci so bili odvedeni na kvaturo. Tam sta bila moža, ki sta bila presenečena pri tiskanju, identificirana za Alfredo Torlasco, starega 30 let, rodom iz Lausanne v Švici, in za Josipa Russian, vratarjevega sina, starega 26 let iz Trsta. Policija nadaljuje preiskovanje in predvidevajo se nove številne aretacije ljudi, ki so razpečevali ponarejene bankovce.

DAROV

Za »Solsko društvo«, podružnico pri Sv. Ivanu so darovali gg. Golob L. 1, Pfeifer L. 2, Tomazič L. 2, J. Mahnič L. 20, družina Pavlovič L. 3, družina Stulterjeva L. 3, Kobal L. 1, Zgur L. 1, Germek Boris L. 1. O priliki godovanja trelh Dodičevih Pepeiov nabrano pri omizju L. 17. — Srčna hvala vsem darovalcem! Colja Josip, Devin, za delne razprodane bloke L. 22 za »Sol. društvo«.

Pevski kvintet iz Il. Bistricice in okolice poklanja »Sol. društvu« dar g. Frana Jagodnika iz Reke ob priliki petja nagrobnic njegovim staršem in gosp. Franc Jagodnik, Reka, prilaga v isti namen 50 lir; skupaj 150 lir.

Mesto venca na grob pok. gosp. Tomo Šorlija daruje občina Materija L. 200 in rodbina barona Marenzi L. 100; skupaj L. 300 za »Sol. društvo«.

Gosp. Vekoslav Pertot iz Barkovelj daruje 5 francoskih frankov »Sol. društvu«.

Gospodarstvo

SHOD MEDNARODNE TRGOVSKE ZBOR-NICE V RIMU.

Shod mednarodne trgovske zbornice v Rimu do sedaj še ni dosegel svojega vrhunca. Mnogo se govori o važnih predlogih ameriškega odposlanstva glede vprašanja vojne odškodnine. Ako se s pristankom prizadetih držav (Anglije, Francije, Italije in Belgije) pripravi pot za sprejem načrta, ki ga misli predložiti načelnik ameriškega odposlanstva g. Fahy, potem bo dobilo zborovanje mednarodne trgovske zbornice v Rimu svetovnogodovinski pomen ter se bo povzdiglo visoko nad vse dosedanje diplomatske konference, ki niso dosegle v večini slučajev ničesar drugega razen rezolucij, katere so ostale na papirju ter so bile čisto zelo dvomljive vrednosti. Sprito se je možnosti, bo torej dobro, da odložimo podrobnejšo razpravo o konferenci s tega vidika na poznejši čas, ko dozorijo tozadevna pogajanja v večji meri.

Poročila o gospodarstvenem položaju v posameznih deželah, ki so bila predložena konferenci, so prežeta z duhom večje optimističnosti, nego smo jo bili vajeni do sedaj v raznih poluradnih obvestilih. To velja posebno glede poročila, ki ga je predložil načelnik italijanskega odposlanstva dr. Pirelli o položaju v Italiji. Seveda vsebuje njegovo poročilo zelo povoljne izglede za bodočnost, vendar pa ni opaziti na splošno v njem tistega optimizma, ki se italijanskim gospodarstvenim politikom iz narodnih razlogov zelo težko posreči, da bi se ga otresli. Še v uvodu k svojemu poročilu pravi Pirelli, da spada Italija med tiste države, katere so pretrpele v vojni največje izgube na svojem kapitalu in na svoji gospodarstveni moči. Glede poljedelstva naglašja Pirelli, da se v Italiji naglo približuje položaju, v katerem se je nahajalo pred vojno. V zadnjem času da je bilo nad 700.000 hektarjev zemlje prirejenih za obdelovanje, drugih 700.000 se pripravila in še nadaljnjih 400.000 da se bo dalo prirediti za izkoriščanje v poljedelske svrhe. O položaju industrije pravi poročilo med drugim: »Dasi stoji industrijska proizvodnja v Italiji še vedno pod vplivom izvenrednih težkoč na mednarodnem trgu, se je kljub temu opazalo v drugi polovici lanskega leta nekako oživljanje, ki kaže nagibenje k nadaljni krepitvi. Brezposelnost se je zmanjšala, izvoz je narastel, dolgov industrijskih podjetij pri bankah so se tudi zmanjšali in trgovske zaloge so v glavnem zelo neznatne.«

Te pripombe v poročilu g. Pirellija spadajo med tista par, ki so pač navdahnjene z nekoliko prevelikim optimizmom. Dasi je namreč res, da se je dolg marsikateri industrijskega podjetja napram bankam zmanjšal, se pa ne more trditi, da bi veljalo to tudi glede veleindrustrije, kajti tej poslednji je omogočeno delo samo s podporami s strani bančne kapitala, čeprav se te podpore dajajo sedaj v manjši meri kot poprej.

Upravičena pa je vsaka opazka, da je italijanska zunanja trgovina, računajoč v zlatih lirah, skoraj že zopet dosegla tisto višino, ki jo je zavzemala tik pred vojno. Ako se vzame povprečno 400 papirnatih lir za 100 zlatih, znaša sedanji uvoz 37 milijard zlatih lir in izvoz 2.1 milijarde napram 3.5 in 2.2 milijarde, kolikor sta znašala na delovo uvoz in izvoz v letih 1911-13. Glede množice italijanskega papirnatega denarja (bankovcev, državnih in blagajniških nakaznic) pravi Pirelli, da je znašalo tozadevno število dne 31. decembra 1913. — 2.782 milijonov lir, 31. decembra 1920. — 22.276 milijonov. Od tega časa se papirnat denar ni pomnožil, temveč se je stalno, daci polagoma manjšal, tako da je znašalo tozadevno število dne 31. decembra 20.560 milijonov. Po mnenju g. Pirellija bi ne imela Italija od hitrejših deflacije, tudi če bi bila močoga, nikake koristi. Kar se tiče ostalih podatkov v Pirellievem poročilu, naj omenimo, da smo jih deloma že navedli v naših prejšnjih člankih, deloma pa smo se jih vseh dotaknili, tako da se za danes ne bomo z njimi obirneje bavili.

Na shodu mednarodne trgovske zbornice so stopili v tesnejše stike predvsem italijanski in ameriški odposlanci. Posebno glede vprašanj, ki se tičejo mednarodnega prometa, sta si prišli stališči obeh imenovanih odposlancev zelo blizu. Upa se, da bodo sedanja skupna posvetovanja zastopnikov gospodarstvenega življenja obeh držav mnogo koristila tudi uradnim trgovskim pogajanjem, ki se imajo v kratkem začeti med Italijo in Zedinjenimi državami, in sicer, kakor se sliši, čim se sklenejo trgovske pogodbe s sosednjimi državami, Italija stoji na stališču, da je dovolila Zedinjenim državam razne koncesije z največjimi ugodnostmi, medtem ko ji Zedinjene države niso vračale vedno z enako mero. Govori se tudi, da namerava predlagati minister za industrijo, naj bi Zedinjene države v zameno za omenjene koncesije privolile v znižanje obresti za dolgeve, ki jih je Italija najela v Ameriki.

Med najvažnejše ukrepe na polju notranjega gospodarstva, katere je storila vlada v zadnjih dneh, spada odprava monopola na zavarovanje, ki je bil uveden l. 1912. Značilno je, da se »Istituto Nazionale delle Assicurazioni« ohrani nadalje kot državni zavod. Zasebnim zavarovalnim družbam se torej samo nekako razširi polje njihovega poslovanja.

Poslano*)

IZJAVA.

Podpisani Jurij Čuk iz Trebič št. 54 izjavljam, da obžalujem, ker sem slabega govoril o Franu Čuk, cerkovniku iz Trebič št. 173 ter se mu zahvaljujem, da je odstopil od kazenskega postopanja proti meni.

Jurij Čuk.

*) Za članka pod tem naslovom odgovarja uradnoništvo le toliko kolikor mu zakon velewa.

Mali oglasi

KRONE IN GOLDINARJE plačujem vedno dve stotinki dražje, nego drugi kupci. Via Ponderas št. 6, I. 44

BABICA sprejema noseče. Ljubezna oskrba, tajnost zajamčena, Via Madonna 10, II. 427

SPALNO SOBO in več drugega pohištva, prodam. Pojasnila v Sežani 80. 428

PRSTAN, ženski, s tremi briljanti, se prodaja za L. 480, Via Stuparich 7, II., desno. 429

POVRŠNIK, moški, nov, se ceno prodaja. Rossetti 24, I., desno. 430

SOBA, meblirana, lepa, velika, se da v najem. Via Scipio Slataper št. 10, IV. (prej via Boschetto). 431

EGIPTOVSKI profesor grafologije pove karakter in usodo življenja. Sprejema v ulici Ceppa 10, od 1. aprila dalje v Gorici, via Boschetto št. 6, I. 432

POSESTVO z gostilniškim inventarjem in koncesijo, se ugodno prodaja. Naslov pri upravnistvu. 433

GOSLI avtorja se prodajo. Naslov pri upravnistvu. 434

POSJOILO 10.000 lir iščem na prvo vključbo. Vrednost 50.000. Obrestna mera 10%. Ponudbe pod »10.000« na upravnistvo. 435

HIŠA v Dutovljah-Skopem se prodaja po nizki ceni. Ulica Donato Bramante 10, III. od 14. do 17. 436

GOSTILNA Maks Gulič, S. Maurizio 3, toči istrsko in vipavsko vino po L. 4, domače po L. 5.20, kraški teran L. 6, za dom 40 cent. ceneje. Čez 5 l cena po dogovoru. Domača kuhinja z gostimi in mizami jedil. V zalogi vina via Settefontane 23 iste cene. Svoji k svojim. 409

POSTELJE, chiffoniers L. 220, nočne omarice 50, vzmeti, žimnice iz morske trave in volne. Popolna, solidna soba L. 900. Fondaria 3. 408

SIVALNI stroj »Singer« se prodaja na obroke. Kupujejo se stari. Coroneo 1. 413

SOBO in kuhinjo iščeta zakonca brez otrok. Pojasnila Settefontane 33, trgovina. 417

TRGOVSKI POMOČNIK išče službe v mestu ali na deželi. Govori slovenski, italijanski in hrvaški, Via Udine 23, III., Tonon Jožef. 418

ZUPANSTVO STORJE pri Sežani išče sposobnega občinskega tajnika. Zglasiti se čimprej. Plača po dogovoru. 421

MESARSKI pomočnik s koncesijo išče službe. Ponudbe pod »Poštenost« na upravnistvo. 423

RADI SELITVE prodam posestvo na prometnem kraju, ob državni cesti. Obstoji iz hiše z dobro idočo mesarijo in gospodarskimi posojili, iz njiv, travnikov in gozda. Pojasnila daje Franc Kovačič, Arčin pri Vojniku, Slovenija. 425

SLUŽKINJA, srednje starosti, se sprejme. Zglasiti se v ulici Fabio Severo 19, gostilna. 426

POZOR! Krone, koral, zlat, platin in zobovje po najnižjih cenah plačuje edini grozist Bellei Vita, via Madonna 10, I. 32

G. DOLLINAR Trst — Via Ugo Polonio 5 (prej Via Bacchi) Telefon 27-81, uvoz — izvoz. Velika zaloga papirja za zavijanje pisalnega i. t. d. papirnatih vreč ter valčkov raznih velikosti lastnega izdelka. 30

GLASOVIRJE, harmonije in orgle popravljajo in uglasijo Andrej Pecar, Trst, Via Molino a vento št. 5, III. 6

PAINEXPELLER in Reumazan, izkušeni sredstvi proti trganju in bolečinam po udih, plečih, križu, se dobijo v lekarni v liir. Bistrice. 29/5

SREBRO, zlato in briljante plača več kot drugi Pertot, via S. Francesco 15, II. 45

PODLISTER

WILKIE COLLINS:

Gospa v belem

IZPOVEDBE WALTERJA HARTRIGHTS-A.

Brez dvoma — četudi mi brani moja čudna trma — moram priznati, da je bodoči Laurin mož zelo lep človek. Velika prednost lepote je v pravih potezah obraza — in te tudi ima. Svetle rujave oči, so bodisi pri ženskah, bodisi pri moških zelo privlačne — in tudi te ima.

Še celo pleša, ako začneja pri čelu (kakor je slučaj pri njem) je pri moškem bolj prednost, kot napaka, ker napravi čelo visoko in da obraz izraz inteligence. Neprisiljene kretne, fino obnašanje in tekoč govor to so vse lepe prednosti, ki jih ima tudi on.

Prva: njegov vedni nemir in vznemirljivost, ki pa gotovo izvira iz njegovega nenavadno energičnega značaja. Druga: Njegov kratek, oster in prezirljiv način govora s služabniki, kar pa bo gotovo samo navada.

Dne 18. decembra. — Ker sem se danes zjutraj počutila žalostno in potrto, sem pustila Lauri po gospoj Veseyevi, da napravljam, po daljšem odmoru zopet svoj navadni hitri izprehod. Šla sem po suhem in odprtem potu, ki pelje čez travnik na Toddovo pristanišče. Hodila sem že kakš pol ure, ko sem na svoje veliko začudenje opazila gospoda Percivala, ki mi je prihajal od strani prištave nasproti. Šel je zelo hitro, mahajoč s palico, z visoko

Za

VELIKONOČNE PRAZNIKE

novi dohodi

VOLNENINE IN BOMBAŽEVINE
v bogati izbiri

IZDELANE ŽENSKE OBLEKE
zadnji vzorci

Corso V. E. III. 16 Tel. 10-08

ÖHLER

Corso V. E. III. 16 Tel. 24-24

Ivan Mihelčič

Trst — Via S. Francesco št. 10 — Trst
Kupuje staro železo, lito železo, medenino, baker in druge kovine kakor tudi stare nerabljive stroje in kotle in jih plačuje po visokih cenah. (39)

EGIDIO CICIGOI & C.

— GORICA —
Via Cesare Lombroso 5 (prej via Leoni)
ima vedno v zalogi (15/4)
nove kočije, koleslje, mesarske vozove (Vagerte), žardinere.
Veliki popusti. Izvitejajo se vsa dela po naročilu.

Prodajo se takoj

po primerni ceni večja in manjša kmetijska posestva, hiše itd. Obrniti se je na oblastveno koncesijonirano posredovalnico za obrat z zemljišči A. Graner, Šmarje pri Jelšah, Slovenija.

Tržaška posojilnica in hranilnica
registrovana zadruga z omejenim poročtvom vabi na

XXIX. redni občni zbor

ki se bo vršil

v pondeljek, 9. aprila 1923., ob 4. uri pop. v lastni hiši via Torre Bianca 19, I.

DNEVNI RED:

1. Letno poročilo in potrjen letnega računa.
2. Razdelitev čistega dobička.
3. Poročilo o gospodarstvu z rezervnim zakladom.
4. Razni predlogi.*)
5. Volitev nadzornišva.

TRST, dne 25. marca 1923.

NAČELNIŠTVO.

Ako bi ta občni zbor ne bil sklepen po § 48 zakonih pravil, se vrši v sredo dne 28. aprila t. l. ob 4. uri pop. z istim dnevnim redom, istotam, drug občni zbor, ki je sklepen ob vsakem številu zadržnikov.*)

*) § 50. Vsak zadržnik sme pri občnem zboru staviti predloge, kateri niso na dnevnem redu. O teh predlogih pa občni zbor ne more precej sklepati, ampak le odloči, če se sploh vzamejo v pretes ali če se morajo izročiti posebnemu odseku ali nadzorništvu, ali pa načelnistvu. Da se o njih prouča v bodočem občnem zboru. Ti predlogi se morajo postaviti na dnevni red bodočega občnega zbora. (145)

147 ČEVLIARNICA

FORCESSIN

Sv. Jakob

Via G. Caprin št. 5.

Velika izbira obuvla za moške, ženske in dečke.

Specialiteta otroških čevljev

POVDIGNENO GLAVO, KAKOR PO NAVADI, IN Z ODPRTIM LOKVIM JOPICEM; KI JE PLAPOLAL V ZRAKU.

Ko sva se srečala, ni čakal, da bi ga jaz vprašala, temveč mi je takoj povedal, da je bil na pristavi. Zvedeti je hotel, ali sta gospod Todd in gospa Toddova še kaj slišala o Ani Catherine, odkar je bila zadnjič v Limeridge.

Ali se vam ni zdelo naravno, da niste o njej nič več zvedeli? Sem ga vprašala. Niti najmanj, je odvrnil. Bojim se resno, da smo jo izgubili. Ali vam je morda znano, je nadaljeval in me pri tem pozorno gledal; ali bi mogel slikar — gospod Hartright kaj znati o njej?

Ni slišal o njej in ni je videl, odkar je zapustil Cumberland, sem odgovorila.

Zelo žalostno, je rekel gospod Percival, ki je govoril tako, kakor, da je neprijetno presenečen in je pri tem izgledal kakor človek, ki se čuti olajšanega.

Dne 19. decembra. — Danes sem mu od daleč namignila glede načrta o mojem bivanju pri njegovi ženi po njenem povratku na Angleško. Čim je to opazil, mi je gorko stisnil roko in rekel, da sem le to izrazil, kar je sam iz srca rad želel in mi hotel sam predložiti.

Zahvalila sem se mu v svojem in Laurinem imenu za njegovo res plemenito dobroto. Začel amo govoriti o njegovem poročnem potovanju na angleški družbi v Rimu, v katero bo treba Lauri vpletati. Imenoval je več imen svojih znancev, ki jih bo dobil to zimo v Rimu. Kolikor se spominjam, so bili vsi ti znanci Angleži z eno izjemo. Ta izjema je bil grof Fosco v Rimu — se najbrže srečata novorojenca z grofom Fosco in njegovo ženo.

To srečanje bi utegnilo končati družinski spor med Lavro in Foscovo ženo. Da sedaj se je namreč grofici Fosco zljubilo popolnoma pozabiti na to, da je Lavrina teta in to samo iz jeze do umrlega gospoda Fairlie. Ta jeza do gospoda Fairliea, pa je nastala vsled njegovega postopanja pri svoji oporoki. Sedaj pa se to razmerje med njima mora končati, ker gospod Percival in grf sta že stara in zaupna prijatelja in njiju ženi pa nimata druge izbire, kakor, da se zblizata in občujeta prijazno med seboj. Grofica Fosco je bila v svojih deklških letih ena izmed najbolj impertinentnih žensk, kar sem jih kdaj poznala. Muhasta, ošabna in samoljubna je bila do skrajnosti.

Ce se je njenemu možu posrečilo jo izpremeniti in jo ukrotiti, tedaj res zasluži hvaležnost vseh članov v družini.

Zelo me miče spoznati grofa. Kot najboljši in najzaupnejši prijatelj bodočega Lavrinega moža vzbuja v meni pač veliko zanimanje. Vse, kar mi je znano o njem, je to, da je gospodu Percivalu pred mnogimi leti pomagal, ko je bil roparsko napaden na stopnicah Trinita del Monte v Rimu. Grof je prišel ravno v onem kritičnem trenutku, ko je bil gospod Percival že ranjen na roki in ko je imel dobri zadnji sunek v srce. To je vse, kar vem o prijatelju gospoda Percivala.

Bog ve, ali pride grof Fosco kdaj na Angleško? Bog ve, ali ga bom mogla prenašati? Dne 23. decembra. — Enajsta ura. Vse je končano. Poročena sta.

TURDKA F. PRIMAS & P. GIULIANI
Zaloga bencina, petroleja, mineralnega olja, maščob, mazil, karbida, aparatov za plin na bencin in petrolej i t. d. i. t. d.
Zastopstvo in zaloga za gorisko okrožje ital. družbe za petrolej „Nafta“ s sedežem v Genovi, z vplačano glavico L. 200.000.000.
Začasni uradi in skladišča v Via Garibaldi 18, zaloge na miranski cesti (Južni kolodvor).
naznanja svojim cenjenim odjemalcem, da se bo preselila s koncem meseca marca v Via Cresspi št. 8, pritličje (hiša Angelini).
V nadi, da ji bodo množični odjemalci ohranili svoje zaupanje in naklonjenost kakor do sedaj, se podpisana topla priporoča.
PRIMAS & GIULIANI 15/4

Od naših vrlih gospodinj
je odvisno, da se pri nas uporablja domač izdelek, kakor so „PEKATETE“. So najcenejše, ker se zelo nakuhajo.

MIRODILNICA
MISLEJ FRANC
Via Carpišon 14.
Dobijo se vsi mironilniški predmeti. Barve, laneno olje, čopiči, kisline, jesihova kislina, zdravila, dišave, milo, mineralne vode itd. po zmernih cenah. (148)

NAZNANILO.
Podpisana tovarna sodavice R. Štumpf Trstu naznanja svojim cenj. odjemalcem na deželi, da je na podlagi nove erarične takse prisiljena zvišati cene svojih izdelkov in sicer:
pri malih sifonih za 5 cent.
pri velikih sifonih za 10 cent.
pri pokalcih za 5 cent.

R ŠTUMPF
tovarna sodavice, Trst. (143)

Druga vsakega meseca se vrši v Herpeljah

MESEČNI SEMENI
in sicer semenj za živino, prašice, kramo, kmetško orodje, poljske pridelke itd.
Prihodnji semenj se bo vršil vsled praznikov v torek dne (131)

3. aprila t. l.

Debiasio & Domenis
Skladišča: Trst, via Coroneo 13, tel. 12-34
prosta luka št. 4, pritličje
opozarja na novodošle velike partije steklenine, porcelane, emailirane kuhinjske posode najrazličnejših šip v originalnih zabojih in opletenih čeških steklenic
po najnižjih konkurenčnih cenah.
Vse blago je češkega izvora.

Sever & Comp.
Trst - ulica Machiavelli 13 - Trst
prodaja semena KRMILNE PESE, kakor tudi vsa druga KRMILNA, ZELENJADNA ter ČVETLIČNA semena, garantirana, čista prvovrstna po konkurenčnih cenah.
Zahtevajte cenik za leto 1923.

ČEVLIJARNICA
MICOLICH
Trst, via Udine 32 (vogal L' Ariosto) (prej Belvedere)
Izbera moškega, ženskega in otroškega obuvala. Sprejema naročila in popravila. Lastna delavnica. - Usnje zajamčeno. Cene nizke. Postrežba točna.

KOMPANJON
se sprejme v novoustanovljeno, brezkonkurenčno industrijsko podjetje v Sloveniji. Potreben kapital dva milijona kron. — Ponudbe pod „Veledobiček“, na anončno družbo Aloma Company, Ljubljana, Kongresni trg. 26/6

Pozor na domačo tvrdko!
FRANC SAUNIG, Gorica, Gosposka ulica sedaj Via Carducci št. 25,
naznanja slavnemu občinstvu, da ima veliko izbero **šivalnih strojev** več vrst za krojače, šivilje in čevljarje
iz najboljših nemških tovarnen, katere jamči 10 let.
Dalje velika izbera dvokoles. Izjemno prodaja tudi na obroke. — Ceniki na zahtevo poštne prosti. Lastna mehanična delavnica. 61

Znana goriska tvrdka Elija Čuk v Gorici
Piazza Cavour št. 9 naznanja tem potom slav. občinstvu, da je prejela zastopstvo najboljših in svetov. šivalnih strojev „PFAFF“.
„PFAFF“ je najboljši stroj za krojače
„PFAFF“ je najboljši stroj za čevljarje
„PFAFF“ je najboljši stroj za domačo rabo v obse. V zalugi imamo razne druge odlične nemške znamke šivalnih strojev. Dvokolesa, mušice, smotres, Brejterov podnik v unet. vzenju.
Se topla priprava **Elija Čuk**, sodni izvedenec: Piazza Cavour št. 9.

TVRDKA GELOSA BENIAMINO & FIGLI
POHIŠTVO
lastnega izdelka v vsakem slogu. — Velika izbera popolne opreme za hiše, pisarne in gostilne.
Brezkonkurenčne cene
Trst — Viale XX. Settembre 35 — Trst
(palača Eden)
Telefon 34-34 bis (87) Telefon 34-34 bis

Najvišje cene plačujem za
K O Ž E
kun, zlati, lisic,
dihurjev, vider, jazbecov, mačk, vavric, krto, divjih in domačih zajcev.
D. WINDSPACH
Trst, Via Cesare Battisti št. 10 II. nadst., vrata 16 35
Sprejemajo se pošiljke po pošti.

Redka prilika!
GIUSTO SBUELZ
trgovina z manufakturnim blagom
Trst — Via Mazzini št. 38 — Trst
Velikanska izbera blaga za ženske obleke, svile in baržuna. Blago za moške obleke. Trliž, zefir in posebno blago za srajce. Izdelano perilo za moške in ženske. Volnene in vatirane odeje lastnega izdelka. Maje, nogavice, ovratniki, ovratnice in drobnine.
Cenjeni odjemalci so naprošeni, da si ogledajo mojo prodajalno, da se prepričajo o kakovosti blaga in nizkih cenah. 122

POHIŠTVO. 33
Poročna soba, masivna L. 1200.— druge iz jesenovega, črešnjevega, hrastovega in mahagonijevega lesa. Kuhinje L. 750.— Elegantne sobane L. 800.— Zelenne postelje s kovinasto mrežo L. 160.— Otroška postelja z mrežo L. 200.— Zajamčeno, slavonsko delo. Vedno novi dohod. Znižane cene.
TÜRK, Via S. Lazzaro št. 10.
Oglejte si in primerjajte cene in kakovost.

KONC. ZOBOTEHNIK
R. COVACICH
sprejema zopet od 9—13 in od 15—19
Trst, Via Valdirivo 33
(nasproti kavarne „Roma“)

Ljubljanska kreditna banka
Podružnica v Trstu.
Vogal via Valdirivo 27 — Via 30 oktobra 11
Izvršuje vse bančne posle.
Kupuje in prodaja raznovrstne tuje valute. — Prodaja in kupuje Dinarje. — Izvršuje nakazila Dinarjev v Jugoslavijo. Sprejema Dinarje na obrestovanje po dogovoru.
Vloge na knjižice v Lirah obrestuje **po 3 3/4 % netto**
Vloge na tekoče račune po 4 1/2 %
Vezane vloge obrestuje najugodnejše po dogovoru.
Glavni sedež banke: LJUBLJANA.
Podružnice: Brežice, Celje, Gorica, Kranj, Maribor, Metković, Novisad, Ptuj, Sarajevo, Split.
Delniška glavica in rezerva: Dinarjev 38.000.000.—
Tel. št. 5-18. Urađuje od 9 do 12 1/2 in od 14 1/2 do 16.

VELIKE ZALOGE PO ZNIŽANIH CENAH (AL RIBASSO)

NA DEBELO!

Izredna prodaja blaga tovarnarjev

NA DROBNO!

VIDEM (Udine) - Via Savorgnana št. 5 - (Udine) VIDEM

Prodaja velike zaloge blaga po izjemno znižanih cenah se nadaljuje. — Tedenski dar: Če predložite določeno številko lota (ruota di Venezia), dobite ukrojeno obleko za gospoda ali gospo. — Za vsakih 100 L. pri nas nakupljenega blaga, dobe gg. odjemalci eno številko imenovane loterije.

Navajamo nekatere predmete:

Žepni robci, obšivani	L. 0.75	Kosmate brisače	L. 2.75	Jopice za gospe	L. 5.90
Ženske nogavice	2.95	Družinsko platno	2.95	Spodnje krilo, vezeno	9.50
Prti za čaj	1.25	Pletene kravate	3.50	Kombine za gospe	14.90
Volnene moške nogavice, mešane	1.50	Naramnice z dvojno lastiko	3.50	Rjuhe z ažurjem	29.90
Kosmata tkanina	1.90	Vezeni moderčki	3.50	Posteljno pogrinjalo	29.90
Kuhinjske brisače	1.90	Brisače	3.95	Pogrinjalo, belo iz pristne volne	39.90
Prtič obšiti	2.50	Angleška tkan. zvana „Pelle uovo ingl.“ meter	3.95	Žimnice	49.90
Madapolam za srajce, meter	2.50	Dvoničnik 100 cm	4.25	Brisače, umetno vezene na obeh straneh	55.90
Švicarske vezanine	2.50	Obposteljna preproga	4.90	Prešiv, barvan z belim platnom	64.90

Bogata izbera moškega in ženskega sukna, perila, platna, tkanin, maj, preprog, zavese in potrebščin za neveste. — — — — — Direktni uvoz žim za posteljneke.

Opazke: Vsak predmet, ki ne ugađa bodisi vsled cene ali okusa se vzame nazaj. — — — — — Velika stalna razstava z zaznamovanimi cenami.

Cene stalne. — Prodaja pod postavljenimi nadzorniki od 9 do 12 in od 14 do 18. — Postrežba točna.

VIDEM (Udine) - Via Savorgnana št. 5 - (Udine) VIDEM